

ÎMPOTRIVA LUI VIGILANȚIU

1. Osânda și moartea lui Iovinian¹. Rătăcirile și blasfemiile lui Vigilanțiu

Multe arătări nefirești s-au zămislit în lume; despre centauri și sirene, pelicani și huhurezi, citim în Isaia (XIII și XXXIV)². Iov, printr-o tainică zicere, ni-i arată pe Leviatan și pe Behemot (III)³. Despre Cerber⁴ și păsările din Stymfalia⁵, despre mistrețul de pe Erymant⁶, despre himeră și hidra⁷ cu multe capete, ne povestesc scrierile poeților. Vergiliu îl descrie pe fiul lui Vulcan⁸ și pe Geryon⁹ cu întreitru-i trup, arătări din Hispania.

Doar Gallia nu a avut parte de arătări hidoase ci, întotdeauna, din plin, de bărbați puternici și pricepuți întru rostire.

Pe neașteptate s-a arătat însă în lume Vigilanțiu sau, mai curând, Dormitanțiu¹⁰, spre a lupta cu întinat duh împotriva spiritului lui Christos și pentru a spune că mormintele mucenicilor nu trebuie cinstite, că veghile trebuie osândite, că nici în vremea Paștilor nu trebuie cântat Aliluia; el socotește reținerea ca pe o erezie, iar rușinarea ca pe răsadnița poftei.

Și, după cum se arată că Euforb¹¹ a renăscut în Pitagora, astfel s-a înălțat în acesta mintea stricată a lui Iovinian, încât și în privința unuia și

a celuilalt suntem siliți să răspundem vicleniilor diavolului căruia pe drept i se spune: „Sămânță prea rea, pregătește-ți fiii spre a fi măcelăriți din pricina păcatelor tatălui tău” (Isaia, XIV).

Osândit de tăria Bisericii Romane, printre fazani și hălci de porc, el nu și-a slobozit spiritul, cât mai curând l-a vomitat. Acest cârciumar din Calagurris¹² – din pricina numelui satului i-aș spune sucit *necuvântătorul Quintilian* – amestecă apa cu vinul¹³; și se străduiește ca prin vechea meșteșugală să lege veninul necredinței sale de credința bisericii obștești, să lovească fecioria, să urască rușinarea, iar la ospețele lumești să vorbească în gura mare potrivit postirii sfinților; în timp ce se înțelepțește printre pocale, râvnind la plăcinte, se lasă mângâiat de potrivirea psalmilor, precum se simțeau demni de cântecele fiilor lui Core¹⁴, printre bucate, și David și Iudita și Asaf.

Nu mă pot reține ca toate acestea să nu le dau la iveală cu sufletul mai curând îndurerat decât surâzător¹⁵, după cum nici nu am de gând să las cu surdă ureche, să treacă vătămarea apostolilor și a mucenicilor.

2. Celibatul clericilor

Ah, ticăloșie! Se zvonește că episcopii nelegiuirii sale au neveste și că, dacă totuși episcopii trebuie aleși, aceștia nu pot rânduia diaconi de nu și-au luat întâi soții; dintre cei necăsătoriți nici unul nu crede în rușinare, ba chiar pe cei ce dau în vileag cât de sfânt își duc traiul, îi bănuiesc cu răutate în toate privințele; iar de nu le văd rămase grele pe nevestele celorlalți clerici și pe copii scâncind în brațele mamelor, nu le dăruiesc sfintele taine ale lui Christos. Ce

vor face Bisericile Răsăritului? Cea a Egiptului? Și cea a Scaunului Apostolic, căci toate acestea primesc fecioare¹⁶, dar și pe cei cumpătați, spre a fi clerici; sau, dacă deja au soții, vor înceta să mai fie căsătoriți?

Cam asta vădea învățătura lui Dormitanțiu, slobozind frâul poftelor și fierbințelii firești a cărnii, care în tinerețea dintâi cel mai adesea clocotește, sporind prin propriile-i îndemnuri¹⁷; stingându-se însă, prin împreunarea cu femeile, nu va mai fi nimic prin care să ne deosebim de porci, prin care să fim altfel decât cele însuflețite și nătânge, decât caii despre care s-a scris: „Iar caii s-au smintit către partea femeiască: necheza câte unul după soața aproapelui său” (Ieremia, V, 8). O spune aceasta și Sfântul Spirit prin David: „Nu fiți precum calul și catârul care nu au judecată” (Psalm XXXI, 10).

Și iarăși pentru Dormitanțiu și cei însoțiți cu el: „Cu zăbală și în frâu le voi strânge falca aceloră spre a nu se apropia de tine” (ibidem).

3. Ripariu, Dezideriu și Sisiniu. Nepriceperile lui Vigilanțiu

E timpul însă ca, cercetând vorbele aceluia, să ne străduim să-i răspundem fiecăreia în parte. S-ar putea întâmpla ca iarăși vreun tălmăci răuvoitor să spună că pricina am plăsmuit-o eu, iar aceluia i-aș răspunde cu o rostire din felul elocinței, așa precum cea pe care am scris-o către Gallii, mamă și fiică purtând gâlceavă între ele.

Cei ce au dat imboldul scurtei mele ziceri ce urmează sunt sfinții preoți Ripariu și Dezideriu care scriu că parohiile lor, învecinate cu a lui Vigilanțiu, au fost pângărite, iar ei, prin fratele

Sisiniu, i-au trimis cărți pe care acela, printre beții, a vomitat în timp ce sforăia. Și, mai adaugă ei, s-au găsit mulți care, părtași fiind ai apucăturilor sale, să-și găsească mângâierea în ocările aceluia.

Și totuși e nepriceput și în cuvinte, și în cunoaștere, și în rostire; pentru ca nimeni să nu-i poată apăra adevărurile, ci tot învățând să nu ajungă la cunoașterea dreptății, din pricina bărbaților de lume și a femeiuștilor împovărate de păcate, voi răspunde bocetelor aceluia cu o scurtă scriere din noapte¹⁸; dar și pentru ca nu cumva să pară că am dat de-o parte cu dispreț scrisorile sfinților bărbați care m-au și rugat întru această făptuire.

4. Orașele viniturilor și patria lui Vigilanțiu. A fost numită Pompeiopolis. Vorbele lui Vigilanțiu

De bună seamă el se potrivește neamului său, căci s-a născut din sămânța viniturilor și a tâlharilor pe care Cn. Pompeius¹⁹, după ce a adus la ascultare Hispania și în timp ce se grăbea către slavă, i-a răpus dintre piscurile Pirineilor; apoi i-a strâns laolaltă într-o așezare întărită ce a și primit numele de Orașul viniturilor²⁰; și tâlhărește Biserica lui Dumnezeu și, coborâtor fiind el din vectoni, arebaci și celtiberi²¹, s-a năpustit peste Bisericile Galliilor, dar nu purtând stindardul crucii, ci semnul diavolului.

Același Pompei a făptuit la fel în ținuturile Răsăritului; după ce i-a înfrânt pe pirații cilicieni și isaurieni și pe ceilalți tâlhari, între Isauria și Cilicia a întemeiat o cetate ce îi poartă numele²². Acest oraș însă e cunoscut azi printre cele de

seamă și nici un Dormitațiu nu a văzut lumina zilei în el.

Mulți din Gallia îi dau crezare băștinașului dușmănos și își îndreaptă privirile către omul cu cap zdruncinat și care ar trebui ferecat în lanțurile lui Hipocrate, privindu-l cum șede în Biserică; iar printre alte vorbe ocărătoare le zice și pe acestea: „Nu știi la ce-i bun să cinstești, ba chiar să proslăvești un nu știi ce căruia îi porți de grijă așezându-l într-un vas atât de mic?” Apoi, în aceeași scriere: „Cum să cinstești sărutând un pumn de pulbere într-un săculeț de in?” Și în cele ce urmează: „Din pricina rânduiei păgânilor, putem vedea, sub acoperământul credinței, cum de la soarele până acum strălucitor, adus în Biserică, sunt aprinse grămezi de lumânări²³, dar și cum proslăvesc cei ce sărută un soi de pulbere pusă într-un vas mic, prețios, înfășurat în pânză de in. Oamenii de acest fel cred că le aduc mare cinstire preafiericților mucenici pe care au datoriat să-i scoată la lumină prin lumânările de nimic; pe aceia, în fapt, Mielul ce stă în mijlocul tronului îi luminează în întreaga fulgerare a măreției sale”.

5. Moaștele apostolilor și ale lui Samuil

O, cap betegit, cine-i proslăvea pe martiri odinioară? Cine îl socotea pe Dumnezeu om? Oare nu Pavel și Varnava (Fapte, XIV, 11) când licaonienii i-au crezut a fi Iuppiter și Mercur și au voit să le aducă jertfă necuvântătoare, iar ei, sfâșiindu-și veșmintele, le-au mărturisit că sunt oameni?²⁴ Nu că printre oamenii muritori de odinioară nu ar fi fost cineva mai bun decât Iuppiter sau Mercur, ci pentru că, sub rătăcirea păgânătății, le era adusă lor, cinstirea datorată

lui Dumnezeu. Lucrul acesta îl citim și despre Petru care, ridicându-l cu mâna pe Cornelius, i-a spus celui ce avea de gând să-l proslăvească: „Înalță-te, căci și eu sunt om.” (Fapte, X, 26).

Și să cutezi tu să spui „Acel nu știu ce pe care-l cinstești punându-l într-un vas mic. Ce e acela, nu știu, dar doresc să aflu”. Îndrumă fațăș către ponegrirea nestăvilită a acelei pulberi de nu știu ce fel din micul vas înfășurat în prețioasă pânză de in!

Îl doare că moaștele mucenicului sunt învelite cu prețioasă pânză și nu precum pâinea; ci mai curând să fie strânse într-o pătură de capră sau aruncate în groapa cu bălegar²⁵, pentru ca, în sfârșit, doar Vigilanțiu să fie proslăvit atât treaz fiind, cât și dormind.

Suntem așadar pângăritori atunci când pășim în bazilicile apostolilor? Fost-a oare pângăritor împăratul Constanțiu Întâiul care a adus la Constantinopol sfintele moaște ale lui Andrei, Luca și Timotei încât urlau demonii de foame, iar Vigilanțiu al lor părea a fi de față, după cum mărturisesc locuitorii orașului?

Pângăritor trebuie numit oare August Arcadiu care, după mult timp, a adus din Iudeea în Tracia osemintele fericitului Samuil?

Oare toți episcopii trebuie judecați ca pângăritori, ba chiar smintiți pentru că au purtat lucru de nimic și cenuși împrăștiate în mătăsurii și vase de aur?

Proaste sunt oare toate popoarele Bisericii, care vin în întâmpinarea sfintelor moaște, primindu-le cu atâta voioșie de parcă l-ar avea sub priviri pe proroc însuși, trăitor? Unde s-ar mai fi unit mulțimile cumpănitoare ale neamurilor, din Palestina și până-n Calcedon și cum altfel ar fi răsunat laolaltă glasurile întru lauda lui Christos? Îl proslăveau de bună seamă pe

Samuil și nu pe Christos al cărui levit și proroc a fost.

Tu îl crezi mort, de aceea pângărești. Citește Evanghelia: „Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isac, Dumnezeul lui Iacov; nu este Dumnezeul morților, ci al viilor.” (Matei, XXII, 32). Așadar, dacă trăiesc, nu sunt închiși, după cum crezi tu, nici măcar într-o demnă de laudă temniță.

6. Cugetările ereticilor acestor vremuri. Scrierile apocrife nu trebuie citite. Născocirile încuvântate ale lui Basilide

Tu spui că sufletele martirilor s-au așezat laolaltă fie în sânul lui Avraam, fie la loc răcoros, fie sub altarul lui Dumnezeu și că nu se pot înfățișa din mormintele lor, acolo unde ar vrea ele. Dar ele îi sunt aparținătoare desigur demnității de senator și nu josniciei temniței pentru ucigași, căci s-au adăpostit în neîngrăditul și cinstitul loc al veghei din ostroavele fericitilor și în Câmpiile Elizee.

Tu îi statornicești legi lui Dumnezeu? Tu le pui lanțuri apostolilor, încât să fie siliți să stea vegheați până la ziua judecății, spre a nu fi cu Domnul lor despre care s-a scris: „Ei urmează Mielul, oriunde s-ar duce.” (Apocalipsa, XIV, 4). Dacă Mielul e pretutindeni și aceștia care sunt cu Mielul trebuie crezuți ca fiind peste tot.

Și, de vreme ce diavolul și duhurile rele hălăduiesc prin lume cu nemăsurată iuțeală fiind pretutindeni de față, oare mucenicii, după ce și-au împrăștiat sângele, sunt ferecați în altar de unde nu vor mai putea ieși?

Spui în cartea ta de nimic că, atâta vreme cât trăim, putem să ne rugăm unul pentru celălalt; că, după ce am murit însă, rugăciunea nimănui

CUPRINS

LEUL DIN BETLEEM	5
ÎMPOTRIVA LUI VIGILANȚIU	11
1. Osânda și moartea lui Iovinian. Rătăcirile și blasfemiile lui Vigilanțiu.....	11
2. Celibatul clericilor	12
3. Ripariu, Dezideriu și Sisiniu. Nepriceperile lui Vigilanțiu.....	13
4. Orașele viniturilor și patria lui Vigilanțiu. A fost numită Pompeiopolis. Vorbele lui Vigilanțiu	14
5. Moaștele apostolilor și ale lui Samuil	15
6. Cugetările ereticilor acestor vremuri. Scrierile apocrife nu trebuie citite. Născocirile încuvântate ale lui Basilide	17
7. De ce se arde ceară în temple? Noi, creștinii, renaștem. De ce se aprind sfeșnice, urmând Evanghelia?.....	19
8. Episcopul roman aduce ofrande deasupra trupurilor apostolilor. Cugetările prostești ale lui Vigilanțiu și împotrivirea sa. Eunomius autorul ereziei potrivnice moaștelor.	

Montanus Cartea Leac împotriva înțepăturii scorpionului a lui Tertulian. Pregătita erezie demnă de Cain.....	21
9. Străbaterea nopților și veghile în biserici. Greșeala celor puțini nu dăunează credinței. Ce s-a făcut o dată bun, nu poate fi rău dacă se face adese	23
10. Dovezile lui Vigilanțiu potrivnice minunilor	24
11. O istorisire despre Vigilanțiu.....	25
12. Ieronim se temea uneori să intre în bisericile martirilor	26
13. Ce va îngrădi Vigilanțiu? Adunările de duminică. Datina pomenilor la evrei și la creștini.....	26
14. Cui trebuie mai cu seamă făcute pomeni. Să aibă întâietate anumiți săraci...	28
15. Viața și întemeierea adevăratului monah. Chipurile femeilor trebuie ocolite ...	29
16. Viciile trebuie ocolite ca și prilejurile lor. Cele sigure nu trebuie părăsite și nici urmate cele nesigure	30
17. Ponegrirea fățișă stârnește adâncă supărare	31
Note	33
TĂLMACI ȘI TÂLCUITOR	51
Prefață la tâlcuirea în limba latină a rânduielilor Sfântului Pahomie.....	54
Tâlcuirea rânduielii	57

Învățăturile și hotărârile Sfântului Pahomie.....	82
Învățăturile și judecățile Sfântului Pahomie.....	88
Învățăturile și legile Sfântului Pahomie.....	92